

Област Враца

▶ Население (2021)	153 700
▶ Територия (кв.км)	3620
▶ Брой на населените места	123
▶ Дял на населението в градовете (%)	59,0

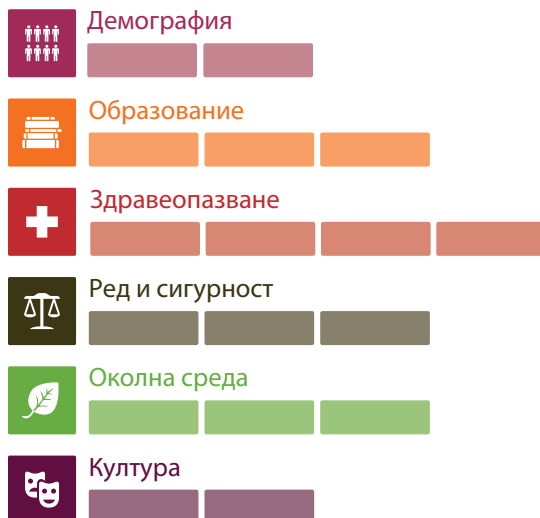
Враца е областта с най-висок ръст на brutния вътрешен продукт на човек от населението през 2020 година. Заплатите и доходите в областта също продължават да нарастват. Заетостта се увеличава, а безработицата намалява, но коефициентите все още са значително по-неблагоприятни от средните за страната. Икономическата и инвестиционната активност са сравнително ограничени. Целият район се представя слабо по показателите, измерващи инфраструктурното развитие. Усредненото ниво на местните данъци в общините в област Враца е сравнително ниско. Прозрачността на местните администрации изостава от средната за страната.

Коефициентите на възрастова зависимост в област Враца остават значително по-неблагоприятни от средните за страната. Показателите в сферата на основното и средното образование се запазват сравнително добри, но резултатите – относително ниски. Здравеопазването страда от недостиг на лекари специалисти и на болнични легла. Регистрираните престъпления срещу личността и собствеността в областта са сред най-високите в страната. Достъпът до обществена канализация в ограничен. Делът на горската територия е нисък. Културният живот не е особено интензивен.

ИКОНОМИЧЕСКО РАЗВИТИЕ

СОЦИАЛНО РАЗВИТИЕ

ИКОНОМИЧЕСКО РАЗВИТИЕ

Доходи и стандарт на живот

Враца е областта с най-висок ръст на brutния вътрешен продукт на човек от населението през 2020 година. Той нараства с близо 17% (при ръст от 0,2% в страната) и достига 15,6 хил. лв., изпреварвайки области като Габрово, Бургас, Пловдив. Заплатите и доходите в областта също продължават да се увеличават. Средната брутна годишна работна заплата се повишава до 15,5 хил. лв. (при 16,7 хил. лв. в страната).

Тези процеси обаче все още не се отразяват на общото ниво на бедност в областта. През 2021 г. делът на населението, живеещо с материални лишения, е 25,7% (при 19,4% в страната), а този на населението, живеещо под националната линия на бедност – 33,5% (при 22,1% в страната).

Пазар на труда

Икономическата активност в област Враца нараства, но остава сравнително ниска. През 2021 г. коефициентът на икономическа активност достига 65,2% (при 72,0% в страната). Този процес е съпътстван от повишаване на заетостта и намаляване на безработицата, но и те продължават да са значително по-неблагоприятни от средните за страната. Коефициентът на заетост е 58,5% (при 68,1% в страната), а този на безработицата – 10,1% (при 5,3% в страната).

Враца е сред областите с подчертан индустриален профил и делът на работната сила със средно образование е сравнително висок. През 2021 г. делът на населението на възраст между 25 и 64 години с висше образование намалява до 18,8% (при 29,6% в страната), а този на населението с основно и по-ниско образование се повишава до 24,1% (при 16,6% в страната).

Застаряването на населението се отразява и на пазара на труда. Коефициентът на демографско заместване като съотношение на населението на възраст 15–19 години към това на 60–64 години в областта е 65,8% (при 69,4% в страната). Това означава, че на всеки 100 души, на които им предстои да излязат от пазара на труда през следващите няколко години, отговарят 66 младежи, които ще се вляят в работната сила.

Инвестиции и икономика

Икономическата и инвестиционната активност в област Враца са сравнително ограничени и през 2020 година. Броят на нефинансовите предприятия е 37 на хиляда души от населението (при 60 на хиляда души в страната). За разходите за придобиване на дълготрайни материални активи през последните няколко години са типични големи спадове и ръстове. През 2020 г. те нарастват значително (с 22%) и достигат 1839 лв. на човек (при 3348 лв. на човек в страната). Голямо нарастване отчитат и преките чуждестранни инвестиции, но обемът им спрямо населението остава сравнително нисък – 769 евро на човек (при 3877 евро на човек в страната).

Обратно на тенденцията в повечето области, произведената продукция на човек от населението в областта продъл-

жава да нараства, макар и слабо, и през 2020 г., достигайки 17,6 хил. лв. (при 27,2 хил. лв. в страната).

Враца остава и сред областите с най-добро усвояване на европейски средства. Към 30 юни 2022 г. стойността на изплатените суми на бенефициенти по оперативните програми достига 3169 лв. на човек от населението. В рамките на областта най-много средства усвояват общините Враца и Мездра.

Инфраструктура

Целият район се представя слабо по показателите, измерващи инфраструктурното развитие, и областите Видин, Монтана и Враца се нареждат на последните три места в класирането.

Гъстотата на пътната и железопътната мрежа в област Враца е близка до средните стойности за страната, но качеството на пътищата остава изключително ниско. Делът на автомагистралите и първокласните пътища в общата пътна мрежа на областта е 9,9% (при 18,5% в страната). Делът на пътната настилка в добро състояние пък е 27% (при 42% в страната) през 2021 година.

Достъпът на домакинствата до интернет също изостава спрямо средните за страната стойности. Делът на газифицираните домакинства е 2,7% (при 5,3% в страната). Инсталираните ВЕИ мощности достигат 0,389 kW на човек (при 0,615 kW на човек в страната).

Местни данъци

Усредненото ниво на местните данъци в общините в област Враца е сравнително ниско и през 2022 година. Размерът на ставката на данъка върху търговията на дребно за областта е почти двойно по-нисък от средния – 6,84 лв. на кв. м при 12,99 лв. на кв. м в страната. По-ниски са и данъците върху превозните средства, върху прехвърлянето на собственост и върху таксиметровия превоз.

От разглежданите местни данъци единствено усреднената ставка на данъка върху недвижимите нежилищни имоти на юридическите лица в областта през 2022 г. е по-висока от средната за страната.

В рамките на областта най-високи са данъците в община Козлодуй, а най-ниски – в община Мизия.

Администрация

Въпреки че има увеличение при покритието на кадастралната карта, през 2021 г. Враца е областта с най-нисък дял на територията, включена в кадастъра – 89,9% (при 97,4% в страната).

Развитието на електронното правителство е сравнително ниско и през 2022 г., но предоставянето на административни услуги на „едно гише“ остава относително високо. Прозрачността на местните администрации намалява и изостава от средната за страната

СОЦИАЛНО РАЗВИТИЕ ■■■■

Демография ■■■

Докато през последното десетилетие коефициентът на естествен прираст се задържа на сравнително стабилно, макар и ниско, ниво от около -11‰, през последните две години той намалява рязко и през 2021 г. е -20,0‰ (при -13,2‰ в страната). Същевременно коефициентът на механичен прираст също намалява и е -5,3‰. Коефициентите на възрастова зависимост остават значително по-неблагоприятни от средните за страната. През 2021 г. съотношението на населението на над 65 години към това на 0–14 години е 174,2% (при 149,3% в страната), а към това на 15–64 години – 39,8% (при 34,0% в страната).

Делът на градското население се задържа нисък – 59,0% (при 73,1% в страната), а гъстотата му е двойно по-малка от средните стойности – 737 души на кв. км при 1489 души на кв. км в страната.

Образование ■■■■

Показателите на област Враца в сферата на основното и средното образование остават сравнително добри, но резултатите – относително ниски. Враца е сред областите с най-висок нетен коефициент на записване на населението в V–VII клас и през 2021 г. – 92,3% (при 85,9% в страната). Броят на преподавателите също е по-голям от средния за страната – 112 на хиляда ученици (при средно 97 на хиляда ученици). Дяловете на второградниците и на напусналите основното и средното образование са близки до средните. Резултатите на учениците от област Враца са сравнително слаби и през 2022 година. Средният успех на националното външно оценяване по математика след VII клас е 26,4 т. (при 35,3 т. в страната). Средният успех на матурите по български език и литература пък е „Добър“ 3,75 (при „Добър“ 3,97 в страната). Слабите оценки са 24,1% (при 17,0% в страната). Враца не е сред лидерите в сферата на висшето образование, въпреки че има два филиала на висши учебни заведения. Броят на студентите в областта е 8 на хиляда души от населението при 32 на хиляда души в страната.

Здравеопазване ■■■■

Делът на здравноосигурените традиционно е по-висок от средния за страната – 93,8% (при 88,7% в страната) през 2021 година. Броят на общопрактикуващите лекари спрямо населението е близък до средния за страната, но здравеопазването в областта страда от недостиг на лекари специалисти и на болнични легла. През 2021 г. броят на леглата в многопрофилните болници е 4,61 на хиляда души от населението (при 5,62 на хиляда души в страната).

През последните три години коефициентът на детска смъртност е трайно под средния за страната. През 2021 г. той е 4,0‰ (при 5,6‰ в страната). Сравнително нисък е от-

носителният брой на преминалите за лечение болни – 183,0 на хиляда души при 222,6 на хиляда души в страната.

Ред и сигурност ■■■■

Натовареността на наказателните съдии в областта се увеличава, приближавайки се до средната за страната, но това не се отразява негативно на бързината на правораздаване през 2021 година. Един местен съдия разглежда средно по 8,5 наказателни дела месечно (при 9,0 дела на съдия в страната). Делът на наказателните дела, приключили в 3-месечен срок, продължава да е най-високият в страната – 97% (при 89% средно). Враца остава и сред областите с най-нисък дял на висящите дела – 3,6% (при 11,8% в страната).

Регистрираните престъпления срещу личността и собствеността в област Враца продължават да са сред най-високите в страната (отново само след област Монтана) – 13,4 на хиляда души от населението (при 9,8 на хиляда души в страната). Въпреки това разкриваемостта им остава по-висока от средната – 54,3% (при 51,7% в страната) през 2021 година.

Околна среда ■■■■

Обемът на образуваните в областта битови отпадъци се запазва относително нисък и през 2020 г. – 251 кг на човек годишно (при 409 кг в страната). По-нисък обаче продължава да е и делът на предадените за третиране и рециклиране отпадъци – 55,3% (при 69,3% в страната).

Сравнително малкият дял на населението в градовете и ниската му гъстота могат да обяснят ограничения дял на населението в селища с обществена канализация – 57,7% (при 76,3% в страната), както и достъпа му до такава, свързана с пречиствателни станции за отпадъчни води – 51,4% (при 66,7% в страната).

Делът на горската територия е нисък – 14,8% (при 33,1% в страната), а нарушената територия е 0,22% от общата на областта (при 0,42% в страната) през 2021 година.

Култура ■■■

Културният живот в областта отбелязва застой през 2020 г. заради пандемията и ограничаването на културните мероприятия в цялата страна. През 2021 г. има известно раздвижване, но областта продължава да изостава спрямо средните за страната стойности на индикаторите. Посещенията в кината се повишават до 228 на хиляда души (при 351 на хиляда души в страната). Театрите и музеите отбелязват съответно 61 и 93 посещения на хиляда души (при съответно 129 и 426 посещения на хиляда души в страната). Посещенията в местните библиотеки са 446 на хиляда души и се доближават до средните за страната (449 на хиляда души).

Ключови показатели за област Враца

Индикатори на икономическото развитие	2019	2020	2021	Средно за страната
БВП на човек от населението (лв., текущи цени)	13 347	15 572	n.a.	17 299
Средна годишна брутна заплата на нает (лв.)	13 874	15 537	n.a.	16 687
Относителен дял на бедните спрямо линията на бедност за страната (%)	38,9	33,2	33,5	22,1
Коефициент на икономическа активност на населението на 15–64 години (%)	64,9	63,6	65,2	72,0
Коефициент на заетост на населението на 15–64 години (%)	59,8	57,1	58,5	68,1
Коефициент на безработица на населението на 15 и повече (%)	7,7	10,3	10,1	5,3
Дял на населението с основно и по-ниско образование, 25–64 години (%)	20,7	22,4	24,1	16,6
Дял на населението с висше образование, 25–64 години (%)	21,0	22,9	18,8	29,6
Произведена продукция (лв./човек)	17 592	17 615	n.a.	27 213
Разходи за придобиване на дълготрайни материални активи (лв./човек)	1513	1839	n.a.	3348
Преки чуждестранни инвестиции в предприятията от нефинансовия сектор с натрупване (евро/човек)	505	769	n.a.	3877
Дял на домакинствата с достъп до интернет (%)	71,1	71,5	67,9	83,5
Дял на пътната настилка в добро състояние (%)	28,4	34,5	27,2	42,0
Гъстота на пътната мрежа (км/100 кв.км територия)	17,9	17,9	18,2	18,0
Рейтинг за активна прозрачност на ПДИ за органите на местното самоуправление (%)*	69,9	73,9	64,7	70,2

Индикатори на социалното развитие	2019	2020	2021	Средно за страната
Коефициент на естествен прираст на населението (‰)	-11,4	-13,9	-20,0	-13,2
Коефициент на механичен прираст на населението (‰)	-7,8	2,3	-5,3	1,9
Среден успех от матурите по БЕЛ**	4,08	3,99	3,75	3,97
Среден успех на изпита по математика след VII клас (в точки)**	28,9	30,3	26,4	35,3
Нетен коефициент на записване на населението в V–VII клас (%)	89,9	91,8	92,3	85,9
Брой на преподавателите в основното и в средното образование на 1000 ученици	97	109	112	97
Дял на здравноосигурените лица (%)	93,5	92,6	93,8	88,7
Население на един общопрактикуващ лекар	1679	1762	1727	1734
Регистрирани престъпления срещу личността и собствеността на 1000 души	14,1	13,0	13,4	9,8
Натовареност по щат на наказателните съдии (дела/месец)	6,6	6,4	8,5	9,0
Дял на населението с достъп до обществена канализация (%)	57,8	57,7	n.a.	76,3
Образувани битови отпадъци на глава от населението (кг/човек/година)	252	251	n.a.	409
Дял от битовите отпадъци, предадени за третиране и рециклиране (%)	55,1	55,3	n.a.	69,3
Посещения в кината на 1000 души от населението	367	111	228	351
Посещения в музеите на 1000 души от населението	131	45	93	426

* Данните за 2021 г. са включени в изследването от 2022 г. Същото важи и за предходните години.

** Данните се отнасят за учебната 2021/22 година, а матурите са проведени през 2022 година. Същото важи и за предходните години.